

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Epistemická modalita ve vybraných mediálních dialozích

Epistemic modality in selected media dialogues

Autoreferát disertační práce

Mgr. Kateřina Danielová

Školitelka: doc. PhDr. Božena Bednaříková, Ph.D.

Resumé

The thesis was dedicated to the category of epistemic modality as expressed in selected media dialogues. Main focus of the thesis was to explore how native speakers of Czech express their own opinions in media dialogues (talk shows and interviews) The set of speakers was selected intentionally to cover both men and women of various ages and professions. The author explored the category of epistemic modality as described by both Czech and international linguists and philosophers. The analysis was conducted using the theory of M. Grepl (1998) To ensure accuracy, epistemic modality was distinguished from the category of evidentiality. Non-epistemic modality was described to provide comparison where necessary.

The author designed for hypotheses to be tested against the corpora of transcripts. The hypotheses are presented by table 1 below.

Symbol	Wording
H1	Non-modalized utterances prevail in each of the transcripts, as full certainty of a fact is unmarked in language in accordance with language economy.
H2	The longer a topic, the more epistemic means are to be used.
H3¹	The type of questions used yes/ no question vs. wh-questions determines the number of epistemic means used in a dialogue.
H4	The dialogues show a significant difference in the number of verbal and non-verbal epistemic means used.

Individual dialogues were analysed focusing on modalized utterances. The author provided a description of each modalized utterance with respect to the combinations of epistemic means their classification (e.g. grammatical vs. lexical; full, medium, low certainty level, scopus of the epistemic expression).

To reach conclusions and evaluate the hypotheses, numeric data was presented in tables and charts (cf. appendix II).

The author concluded that epistemic modality incorporates various means of expression (belonging to the fields of morphology, lexicon, syntax). Moreover, individual means were registered in both unmarked and marked usage. Some of the means researched seem to be declining to give way to more universal means. Some of the means registered were minor examples that could be explained by individual preferences of the speaker. Some tendencies seemed to be stable across the corpora (e.g. transposition of v. dicendi to v. cogitandi).

¹ The hypotheses printed in bold were confirmed.

Úvod

Cílem předkládané práce je vymezit problematiku epistemické modality ve vztahu k dalším relevantním lingvistickým kategoriím, popsat pozadí této kategorie a možnosti jejího chápání a popisu. Na materiálu vytvořeného mediálního korpusu budeme demonstrovat reálně doložené analytické problémy s přihlédnutím k popisu a rozboru podmínek užití doložených epistemických prostředků.

Na základě literatury české i zahraniční se pokusíme vystihnout jazykově univerzální a jazykově specifické rysy modality a určit jejich postavení v češtině. Zvláštní pozornost budeme věnovat strukturním shodám a odlišnostem, které mohou mít vliv na komunikační využití modálních prostředků v češtině i na způsob obohacování repertoáru epistemických prostředků.

Analýza bude zaměřena na rozbor replik, v nichž je míra přesvědčení mluvčího o platnosti sdělovaného vyjádřena explicitními lexikálními nebo gramatickými prostředky. Na konkrétních jazykových dokladech bude řešena problematika jazykového uchopení kategorie modality, zejména s přihlédnutím k pružnému střídání kontextů, a posouvání hranic logických omezení platných pro kategorii modality.

Prostředkem výzkumu v intencích předkládané práce je analýza korpusu textových prepisů komunikátů, které jsou výsledkem záměrného výběru mluvčích podle kritérií popsaných v kapitole 3.1.1 Charakteristika korpusu. Při prepisech textů mediálních dialogů jsme se inspirovali metodikou přepisu použitou v manuálu pro přepisovatele textů korpusu Dialog (Kaderka, Svobodová, 2006). Motivované odchylky od doporučení uvedených v manuálu jsou popsány v kapitole 3.1 Metodika tvorby dat věnované tvorbě korpusu. Kromě analýzy budeme věnovat pozornost typům epistemických prostředků, které byly v korpusu doloženy zejména z hlediska vysvětlení jejich kontextové platnosti a vzájemného souvýskytu.

Práce se opírá o pojetí epistemické modality jako jistotního postoje mluvčího, jistotní modalitu přitom odlišujeme od evidenciality, jejímž úkolem je uvádět různé typy důkazů o platnosti propozice a upozorňovat na samotnou existenci či neexistenci důkazů. Prostředky evidenciality mohou být součástí vyjadřování epistemické modality, jejich místo v diskurzu se však významně liší podle toho, zda je vyjadřován vlastní názor mluvčího, či názor prezentovaný jako přejatý.

Design výzkumu a hypotézy

Všechny analyzované komunikáty jsou dialogické interakce rodilých mluvčích češtiny v prostředí mediálních televizních či rozhlasových studií. Pracujeme s vlastními přepisy uveřejněných dialogických interakcí. Technické prostředky používané k vytvoření finální podoby komunikátu, jenž je předmětem analýzy, nebereme v potaz, neboť působí na všechny dialogické interakce potenciálně stejně. Z hlediska interakce mezi hosty pořadu a publikem jako třetí stranou mediálního trojúhelníku předpokládáme, že může docházet a dochází ke vzájemnému ovlivnění komunikace v běžném dorozumívacím stylu a komunikace, která je zveřejňována v médiích. Tento jev souvisí s postupnou konverzacionalizací, či až buvalrizací médií. Setkáváme se s ním zejména, nikoli však výhradně, v pořadech komerčních stanic.

Vzhledem k pestrosti korpusu a co do zachycených vysílacích stanic, typů pořadů a zejména k věkovému rozpětí hostů sledujeme i tendence opačné. Tendence k intelektualizaci dialogu se projevuje například verbalizováním předpokladu informovanosti komunikačních partnerů. Komunikanti využívají výrazy epistemické povahy (*samozřejmě, víme*) i povahy čistě hodnotící (*známý, slavný výrok*). Host může dobrovolně ustupovat ze své pozice experta na dané téma. V konverzačních kontextech může navíc, zejména u mladších komunikačních dvojic, docházet k rozšiřování hypotetických zkušenostních kontextů. Ve prospěch komunikačního partnera mohou být formulována vysvětlení či výpovědi, jež se zjevně neshodují se všeobecně sdíleným zkušenostním kontextem, jenž oba aktivní komunikanti sdílejí se svým publikem.

Naopak u starších mluvčích se často projevuje vysoká míra vlastní informovanosti. V kombinaci s výrazně větším věkovým rozdílem mezi hostem a moderátorem vede k získání výrazného prostoru pro hosta, moderátor může ustoupit k formulaci širších témat rozhovoru. Tato konverzační strategie vytváří vysoce kooperativní prostředí pro následný dialog. S ohledem na podporu rovnováhy komunikantů v rámci kooperativního jednání se někteří hosté mohou snažit formulovat své názory s větší mírou projevované nejistoty a hypotetičnosti. V korpusu budeme sledovat míru využití slovesných a neslovesných epistemických prostředků. Sledujeme dialogickou interakci, u níž předpokládáme částečně spontánní reagování na podněty komunikačního partnera, předpokládáme, že v korpusu bude doložena významná převaha neslovesných epistemických prostředků v porovnání s prostředky slovesnými.

Proto formulujeme H4: V dialozích existuje významný rozdíl v míře užití slovesných a neslovesných epistemických prostředků. Předpokládáme, že tento rozdíl se projeví jednak v rejstříku doložených prostředků, jednak v jejich absolutním počtu.

Ve zkoumaných dialozích jsou dokumentovány převážně situace, kdy host reaguje na rozpoznaný komunikační záměr mluvčího. Z tohoto hlediska lze všechny dialogy označit za kooperativní. Typy zvolených otázek, zejména otázky zjišťovací a doplňovací vymezují prostor pro odpověď hosta a také lze předpokládat, že ovlivňují četnost epistemických výrazů v dialogu. Přestože na zjišťovací otázku lze stručně odpovědět jednoslovně, hosté ne vždy této možnosti využívají a zpravidla připojují podrobnější komentář nebo kontext. Z hlediska moderátora představují zjišťovací otázky jednak prostředek k ověření platnosti vstupních údajů o nastolovaném tématu, jednak tento typ otázek rozšiřuje „operační“ prostor hosta. K ověření vztahu mezi převažujícím typem otázek a četností výskytů epistemických prostředků formulujeme H3: Typ otázek užitých moderátorem ovlivňuje míru užití epistemických prostředků v dialogu.

Stranou ponecháváme presumptivní otázky formulované pomocí tázacích dovětek *že, žejo, ne a vid'*. Při analýze korpusu bylo nalezeno pouze omezené množství dokladů, jejichž distribuce je značně nerovnoměrná. Například presumptivní *vid'* bylo doloženo pouze ve čtyřech replikách Marka Ebena a pouze v kontextu s pozitivním hodnocením sdělovaného obsahu. Dovětky *ne a žejo* jsou zastoupeny v několika desítkách dokladů. V některých případech užití těchto prostředků hostem je tázací dovětek užit v řečnické otázce. Dalším typem otázek založených na předpokládané informaci, o jejíž potvrzení se moderátor snaží, jsou otázky formulované s negací. Z celého rejstříku dokladů se podrobněji věnujeme pouze formulacím, v nichž je negací zasaženo epistemické sloveso.

Při výměně rolí mezi moderátorem a hostem nepředpokládáme zásadní obrát v komunikačních strategiích u kooperativních typů dialogu, (Hirschová, Svobodová, 2014, s. 56) jejichž participanti si uvědomují odpovědnost vyplývající z naplňování obou rolí a respekt k jejich výměně příliš neproměňuje jejich komunikační pole/procento komunikačního prostoru a pozornosti, které pro sebe aktuální moderátor a aktuální host mohou získat. V kompetitivních typech dialogu dochází k výraznějšímu posunu mezi obsahy rolí jednotlivých komunikantů. Úbytek moci/komunikační převahy u aktuálního hosta ve prospěch aktuálního moderátora se promítá do změny komunikačních strategií. Předpokládáme, že aktuální host bude vyhledávat náhradní strategie ke znovunastolení obvyklé převahy.

Celkově je vzhledem k povaze zkoumaného materiálu možné předpokládat, že procento epistemicky nemodalizovaných výpovědí v dialozích bude reflektovat nadstavbový charakter epistemické modality jako kategorie.

H1: Nemodalizované výpovědi budou v každém zkoumaném mediálním dialogu tvořit bázi komunikace, vyrůstající ze všech tří rovin kontextu, zejména z kontextu zkušenostního.

Zpochybnění rámce zkušenostního kontextu by mohlo mít za následek nesrozumitelnost dialogu pro širší publikum, což je v přímém rozporu s funkcí mediálního dialogu, neboť jeho výstupy jsou primárně určeny širšímu publiku.

Na H1 navazuje hypotéza H2, jejímž cílem je postihnout podíl epistemické modality na rozvíjení tématu v dialogické interakci. Při sdělování bližších podrobností a zdůvodňování vlastního přesvědčení může v promluvách jednotlivých mluvčích docházet k postupnému nárůstu počtu epistemických prostředků, zejména lexikálních.

Proto formulujeme hypotézu H2: S délkou rozvíjení tématu stoupá počet modálních prostředků zejména na lexikální rovině.

Výběr analyzovaných komunikátů se řídí kritérii, jejichž cílem je zajistit co nejvyšší relevanci získaných dat i na poměrně omezeném vzorku materiálu. V návaznosti na diplomovou práci se budeme zabývat vlivem prostředí v širokém slova smyslu na průběh komunikace, zejména pak s ohledem na sebeprosazení jednotlivých komunikačních parterů v dialogu vzhledem ke specifickým vztahu moderátora a hosta odrážejícím se v jejich interakci. Dialogy budeme hodnotit s ohledem na výchozí asymetrický vztah komunikantů, podle toho, nakolik se k symetrii přiblíží. Totéž kritérium vzhledem k prostředí komunikace a k mediu by se dalo považovat za porušení pravidel komunikace v rámci mediálního dialogu, tedy za ohrožení role moderátora. Soustavně budeme sledovat vliv modálních modifikací na pravidla daného diskurzu. Omezení komunikátů na případy dialogické interakce zaručuje vyšší spontaneitu projevu. Zejména komunikáty, v nichž mluvčí v průběhu komunikace reagují na externí podněty², jsou vysoce spontánní, což se ukazuje i na jejich celkovém syntaktickém uspořádání. Spontaneita dialogu může v některých případech být výsledkem stylizace. V mediálním diskurzu lze za bezpochyby spontánní označit pouze živé vysílání. Tento formát v našem korpusu naplňují interaktivní pořady Hydepark a Hydepark Civilizace.

Všechny analyzované komunikáty vznikly po roce 2000, v období 2004–2016, opírají se tedy o současný jazykový úzus. Úzus sám je však pojem graduální, můžeme u něj předpokládat období centra a periferie, proto vzorek komunikátů nepředstavuje sondu do vývoje lexikonu. Předpokládáme ale, že u pořadů obsažených v korpusu hraje podstatnou roli srozumitelnost. Prostředky zanikající nebo naopak nově vznikající budou proto ve vzorku minoritní, budou-li zastoupeny. Ve vzorku komunikátů budou zastoupeni mluvčí

² Jde například o komentáře k vizáži hosta v transkriptech 2, 11. V transkriptu 15 komunikanti reagují na spontánně vzniklý technický problém.

profesionální, kteří pracují s veřejně mluveným slovem, i mluvčí poloprofesionální, jejichž komunikační zdatnost se může lišit. Materiál excerpovaný z pořadu České televize Hyde Park Civilizace reprezentuje zároveň i komunikáty poloveřejné. Jeden jejich účastník totiž zadává sice podnět k diskusi, zároveň ale zůstává v relativně nejvyšší anonymitě, respektive může si zcela svobodně zvolit, které identifikující informace o sobě zveřejní. Míra veřejné známosti účastníka neovlivňuje jeho pozici v komunikaci ve smyslu snižování prestiže a důvěryhodnosti anonymního účastníka. Tento konstitutivní prvek zároveň zajišťuje nejvyšší spontaneitu dialogu. Podobnou funkci má přítomnost nového mluvčího v mimostudiových dialozích, jestliže se tento mluvčí na omezenou dobu stane účastníkem komunikace.

Po obsahové stránce se jedná převážně o glosování aktuálních témat nebo témat relevantních ve vztahu jednak k hostu, jednak k publiku. Analyzované komunikáty, ať je jejich primárním posláním informovat, či pobavit, se zpravidla opírají o interviewovanou osobnost. Pocházejí převážně z vysílání veřejnoprávní České televize, cíleně se ale nevyhýbáme ani komunikátům pocházejícím z komerčních stanic. V korpusu 25 mediálních komunikátů je zastoupeno 10 pořadů, které vznikly mimo prostředí veřejnoprávní České televize. Kontrast prostředí a předpokládané cílové skupiny může poskytnout pohled na interakci, zejména na rozdělení komunikačních rolí a strukturaci průběhu dialogu i pomocí modálních výrazů.

V závislosti na autorském stylu moderátora (nebo na jeho image vzhledem k publiku) se může lišit struktura dialogu, zejména časové intervaly, které moderátor věnuje jedné otázce, a prostředky (rozsah komunikačních strategií), které vynaloží na dosažení odpovědi. O všech analyzovaných komunikátech lze říci, že vizuální kontakt konečného posluchače s prostředím rozhovoru umožňuje lepší orientaci v dialogu, ale není rozhodující pro analýzu modálních prostředků v něm užitých. Institucionální charakter komunikátů jsme omezili výběrem takových pořadů, jejichž interviewovaný účastník nezastupuje žádnou politickou stranu a převážně nevystupuje v roli skupinového mluvčího. Toto omezení nezužuje výběr témat k rozhovoru, neboť politický názor mluvčího lze ve veřejnoprávních prostředcích prezentovat i jako vlastní názor. Taková prezentace zpravidla zůstává individualizovaná, pokud přímým komunikačním partnerem mluvčího je individualizovaný posluchač, nikoli jedinec v institucionální roli politického oponenta. Výběr komunikátů k analýze se bude řídit dvěma kritérii, za prvé práce sleduje vystupování mluvčích, jejichž dialogy byly analyzovány v diplomové práci autorky (Danielová, 2011). Za druhé usilujeme o na žánrovou pestrost korpusu, proto materiál obsahuje i apolitické interaktivní dialogy z pořadu Hyde Park Civilizace. Materiál jsme excerpovali s přihlédnutím k audiovizuálnímu záznamu,

následná analýza byla provedena v intencích Komplexní analýzy komunikačního procesu a textu (1990) s důrazem na epistemické prostředky.

3.1 Metodika tvorby dat

Výběr komunikátů k analýze byl proveden v souladu s cíli této práce tak, aby byli zastoupeni mluvčí v různých věkových kategoriích, osoby považované za společensky významné, avšak nikoli političtí reprezentanti. Komunikáty byly zvoleny tak, aby dobou vzniku odrážely aktuální komunikační úzus odpovídající realizaci komunikátů s potenciálně celonárodním dosahem.

Metodika přepisu a digitalizace dat byla zvolena podle Manuálu pro přepisovatele textů korpusu Dialog. (Kaderka, Svobodová, 2006). Od manuálu se odkláníme pouze v otázce zarovnání překrývajících se replik. K tomuto rozhodnutí jsme dospěli s ohledem na přehlednost přepisů a možnosti formátování ukázek v souvislém textu. Z důvodu čitelnosti přepisu se, stejně jako autoři manuálu, odkláníme od fonetické transkripce. V oblasti zprostředkování audiovizuálních informací jsme se rozhodli nezaznamenávat střihy, neboť přílišné přetížení textu komentáři přepisovatele by mohlo působit rušivě. Všechny transkripční značky použité v prepisech vycházejí z citovaného manuálu.

Tabulka 1 Přehled hypotéz

Značka	Formulace
H1	Nemodalizované výpovědi tvoří v každém zkoumaném mediálním dialogu bázi komunikace.
H2	S délkou rozvíjení tématu stoupá počet modálních prostředků zejména na lexikální rovině.
H3	Typ otázek užitých moderátorem ovlivňuje míru užití epistemických prostředků v dialogu.
H4	V dialozích existuje významný rozdíl v míře užití slovesných a neslovesných epistemických prostředků.

Závěr

Předkládaná disertační práce se věnovala problematice vyjadřování jistotní modality ve vybraných mediálních komunikátech současné češtiny. Cílem předkládané práce bylo vymezit problematiku epistemické modality ve vztahu k dalším relevantním lingvistickým kategoriím, popsat pozadí této kategorie a možnosti jejího chápání a popisu.

Na základě rešerše literatury a analýzy korpusu tvořeného souborem mediálních mluvených komunikátů si práce kladla za cíl popsat funkční charakteristiky jednotlivých

skupin modálních prostředků. Důraz byl kladen na postihnutí shod a rozdílů mezi vyjadřovacími prostředky doloženými v jednotlivých analyzovaných komunikátech.

Z analýzy vyplynuly poznatky týkající se tendencí k polysémii/synkretismu jazykových jednotek. Synkretismus se přitom uplatňoval převážně v případě jednotek neslovesných, u nichž o interpretaci rozhoduje nejčastěji jejich syntaktický skopus. Z hlediska prolínání lingvistických kategorií se jednalo především o přesahy mezi významem kvantifikátorů a jistotních výrazů. Při klasifikaci jednotlivých interpretací pomáhá v komunikačních situacích především kontext ve všech svých podobách (bezprostřední jazykový kontext stejně jako kontext situační a zkušenostní). V případě neharmonických kombinací epistemických výrazů se podařilo v korpusu doložit sekundární gramatické i pragmatické významy jejich jednotlivých složek, na základě nichž komunikanti dospívají ke vhodné interpretaci.

Práce sledovala vztahy mezi dimenzemi modality napříč sémantickými kategoriemi možnosti a nutnosti. Modalita jako kategorie přesahující nejen do sémantiky, je považována za jednu z jazykových univerzálií, je gramatikalizována prostřednictvím modu, kromě toho ale disponuje celou řadou vyjadřovacích prostředků lexikálních. Práce se zabývala zejména vztahy těchto prostředků z hlediska prostupnosti modálních kategorií možnosti a nutnosti. Epistemická modalita byla rovněž hodnocena ve vztahu k možnosti určit pravdivost explicitně modalizovaných výpovědí.

Při pohledu na epistemickou modalitu jako kognitivní kategorii byly uvedeny některé dopady kognitivního zpracování informace na běžnou komunikaci.

Přiložený korpus analyzovaného materiálu byl sestaven, tak, aby zahrnoval mluvčí různých profesních zaměření i různého věku. Míra formálnosti vztahu mezi hostem a moderátorem nebyla omezujícím kritériem, proto jsou v korpusu doloženy různé typy interakce. Navíc byly do korpusu okrajově zařazeny i monologické promluvy poskytující maximum vyjadřovacího prostoru hlavnímu hostu.

S ohledem na charakter nahrávek v tomto korpusu zařazených jsme se blíže zaměřili na celkové využití jednotlivých epistemických modálních výrazů, zejména výrazů neslovesných. Neslovesné výrazy s epistemickou funkcí se jeví jako syntakticky volnější, jejich interpretace tedy vyžaduje i podrobnou analýzu kontextu. Při excepci epistemických výrazů z korpusu bylo zaznamenáno několik minoritních položek, nepředpokládáme však, že by prostředí mediálního dialogu bylo živnou půdou pro vznik nových epistemických výrazů. Naopak díky objemu korpusu lze sledovat ústup některých sémanticky blízkých jednotek.

Host vystupuje ve všech pořadech jako reprezentant své profese, proto se všechny pořady, v nichž vystupuje též hlavní host, částečně tematicky překrývají. Formálně je nejvyšší míra překrytí patrná u portrétových pořadů.

Analýzou korpusu byly ověřeny následující hypotézy:

H1: Nemodalizované výpovědi tvoří v každém zkoumaném mediálním dialogu bázi komunikace.

Z výsledků analýzy vyplývá, že v naprosté většině (75 %) transkriptů nepřekročilo zastoupení modalizovaných replik u jednotlivých komunikátů hranici 50 %. Rovněž se podařilo prokázat, že ve většině případů použil host více epistemicky modalizovaných replik než moderátor. Výsledek analýzy mohl být ovlivněn nestejnou délkou replik v jednotlivých transkriptech. Tento faktor však vyplývá z charakteristických rysů autentického dialogu. Na základě výsledků analýzy korpusu hypotézu přijímáme.

H2: S délkou rozvíjení tématu stoupá počet modálních prostředků zejména na lexikální rovině.

Na základě tematické struktury jednotlivých transkriptů byla stanovena hypertémata, která tvořila v jednotlivých případech rámec komunikace. Jednotlivá hypertémata byla v chronologickém pořadí rozčleněna na repliky a následně byl v jednotlivých replikách stanoven počet epistemických prostředků. Vzhledem k rozdílům v individuálních zvyklostech mluvčích i k nestejně délce replik byl mezi jednotlivými počty prostředků zaznamenám poměrně velký rozptyl. Zároveň se prokázalo, že nárůst počtu prostředků je konečný. Trend nárůstu počtu prostředků v souvislosti s delším rozvíjením hypertématu se potvrdil, proto hypotézu H2 přijímáme.

Potvrdil se předpoklad, že v uvítacích replikách a v některých replikách loučících se epistemické prostředky převážně nevyskytují. V pěti transkriptech se zároveň vyskytuje alespoň jedno hypertéma, v němž nebyl použit žádný epistemický prostředek. Jednalo se o případy prezentace známých témat (rodina), případy užití echo replik, kdy moderátor a host dospěli k bezvýhradnému souhlasu. K neužití epistemických prostředků dochází také v případech, kdy host odpovídá vyhýbavě a jednoslovně. Bez epistemických prostředků byly také doloženy nevážené odpovědi hosta.³

H3 Typ otázek užitých moderátorem ovlivňuje míru užití epistemických prostředků v dialogu.

³ Transkripty 1, 2, 7, 10, 25.

Druh a počet informací uvedených ve formulaci otázky ovlivňuje podobu odpovědi ve všech případech, kdy mluvčí dodržují maximu kooperace. Proto předpokládáme, že volba zjišťovacích či doplňovacích otázek ovlivní míru užívání epistemických prostředků v dané dialogu. Převahu zjišťovacích otázek ve většině transkriptů můžeme interpretovat jako snahu moderátorů poskytnout hostu co největší prostor pro sebevyjádření. Porovnáním poměru zjišťovacích a doplňovacích otázek a průměrného počtu epistemických prostředků na modalizovanou repliku bylo zjištěno, že s rostoucí hodnotou poměru zjišťovacích a doplňovacích otázek klesá průměrný počet epistemických prostředků na modalizovanou repliku. Proto hypotézu H3 přijímáme.

H4 V dialogích existuje významný rozdíl v míře užití slovesných a neslovesných epistemických prostředků.

V korpusu byla zaznamenány slovesné i neslovesné epistemické prostředky včetně některých gramatických prostředků. U všech doložených prostředků byl zjištěn jejich absolutní počet v dané (tj. epistemické) funkci. Jednotlivé prostředky byla zároveň zařazeny do kategorií podle vyjádřené síly přesvědčení. Z analýzy vyplývá, že v rejstříku prostředků není mezi slovesnými a neslovesnými prostředky významný kvantitativní rozdíl. Proto hypotézu H4 zamítáme.

V korpusu byly dále doloženy některé jevy vztahující se k užívání prostředků epistemické modality v autentické komunikaci. Jedná se převážně o rozbor implicitních signálů dostupných komunikačním partnerům na základě inference.

Vzhledem k vázanosti modálních predikátů na okamžik promluvy, odlišujeme od sebe konstrukce vyjadřující jistotní postoj a konstrukce o jistotním postoji referující. Tato odlišnost má potenciál stát se základem implicitně pragmatického hodnocení popisované situace. Takovou funkci mohou mít například výpovědi *a já myslel, že vy víte, jak to vzniklo*, kde mluvčí vyjadřuje podiv/zklamání nad neznalostí faktů. Jedná se tedy o potenciálně ohrožující vyjádření. Potenciálně ohrožující vyjádření ale může rovněž obsahovat jen epistemické futurum, které klade nároky na schopnosti hosta (*vy to budete vědět*).

Funkční rozdíly byly doloženy i mezi slovesnými tvary a slovesnými konstrukcemi. Především se jedná o užití sloves *myslet*, *domnívat se*, *tušit* a konstrukcí *mít pocit*, *mít dojem*, případně pasivního *být přesvědčen* s možným odstínem působení vnějších vlivů.

Zdá se, že pocity bývají v některých diskurzích stavěny na stejnou úroveň jako empirický úsudek, vzniká tak příznaková konceptuální paralela mezi kognitivním potenciálem a emocionální inteligencí. K doloženým příkladům patří například otázka: *a neměl jste někdy pocit, že trochu jste padouch? Mít pocit* se projevuje jako epistemický predikát, který může

v porovnání s predikáty tvořenými slovesy myšlení implikovat nižší míru přesvědčení nebo vyšší míru odstupu. V rámci rozhovoru, jehož cílem je primárně výměna informací, může predikát *mít pocit* sloužit jako prostředek k získání alespoň části z požadovaného množství informací. Vzhledem k žánrům a komunikačním situacím, v nichž se taková vyjádření objevují, by se mohlo jednat o komunikaci nablízko.

Výrazy typu *samozřejmě/pochopitelně* mají implicitní faktivní platnost. Vedle čistého přesvědčení o pravdivosti propozice vyjadřují často také její očekávanost a jsou tedy prostředkem tematizace informací, neboť odkazují ke sdílenému kulturnímu kontextu. Ojedinele tyto výrazy slouží hostovi k explicitnímu popření své pozice odborníka. Typicky ve spojení 1. osoby plurálu indikativu. Oba uvedené výrazy může mluvčí použít k hodnocení svých záměrů z hlediska záhodnosti. Z korpusových dat vyplývá, že výraz *pochopitelně* je zastoupen řádově méně než výraz *samozřejmě*. Převahu výrazu *samozřejmě* může podporovat sémantický rys + tvrzení bez uvedení důkazu.

Dvojím různým způsobem je rovněž užíván výraz *asi*, který má vedle čistě epistemické platnosti rovněž silný pragmatický podtext, vyjadřuje skromné hodnocení platnosti vlastního výroku mluvčího. V tomto užití se uplatňuje v případech, kdy výpověď vyjadřuje skutečnosti, jejichž evidenciálním podkladem je interní pocit mluvčího. *Asi* ve spojení s verbonomiálním přísudkem zasahuje celou predikaci s výjimkou případů, kdy se v souvětí vyskytne v bezprostředním sémantickém kontextu vedlejší věta příčinná. V takovém případě se *asi* stává vyjádřením závislým na zkušenostním kontextu. Je nutné rozhodnout, jak jsou modifikovány existující kauzální souvislosti. V úvahu připadají dvě možnosti

- a) *P platí (asi protože Q)*,
- b) *(P asi platí) protože Q*.

Kromě toho má *asi*, *možná*, *snad* aj. i platnost neepistemickou, vyjadřující odhad kvantity nebo neurčitý kvantifikátor. Odlišení interpretací závisí na slovosledu.

Pragmaticky motivované využití sloves myšlení může vyjadřovat odmítnutí nepreferované odpovědi, zejména takové, která má potenciál ohrozit tvář třetí strany. Formulace vyjadřující nedostatek informací a implikující neschopnost spíše než neochotu odpovědět, funguje jako zmírněná forma odmítnutí, i když odporuje maximě kvality. Nejen relativní sílu maxim, ale i logickou strukturu ctí pořadí replik, kdy mluvčí nejprve odmítá vlastnictví informace a potom odmítá kooperaci. Logická soudržnost strategie je závislá na dokonavém vidu slovesa mluvení.

Pevně zakotvenou škálu evidenciálních prostředků lze pozorovat i na částečné ekvivalenci mezi evidenciálními a epistemickými prostředky. Proto je možné považovat tvary

vím, že a je mi jasné, že za ekvivalentní, i když evidenciální verze je doplněna implicitním odkazem ke zrakově (v přeneseném smyslu intelektuálně) podloženému důkazu, tato koincidence se vyskytuje přirozeně i u intelektuálně zakotvených důkazů, neboť jas považujeme za vlastnost optického signálu. Evidenciálně vyjádřené přesvědčení může být samo o sobě objektivizováno a posíleno nepřítomností fokalizace, což vede k rozšíření množiny nositelů přesvědčení. (srov. *Je mi jasné, že/je jasné, že*).

Performativně užitá slovesa mluvení (a myšlení) mohou vyjadřovat postoj mluvčího k jistotnímu zařazení výpovědi. Performativní užití sloves není v doloženém korpusu vždy omezeno na singulár, v replikách se vyskytují generalizovaná a anonymizovaná přesvědčení, která mezi vlastníky informace zahrnují mluvčího. Vzhledem k analyzovanému žánru slouží jako prostředek objektivizace názoru. Zároveň podobné formulace omezují infomační přínos výpovědi, implicitně staví takto modalizovanou větu do pozice předpokladu.

S ohledem na hloubkový význam jednotlivých sloves myšlení a na jejich sdílené sémantické rysy mohou vznikat jednosměrná kontextová synonyma. Umístění záporu má přitom vliv na interpretaci jistotního stupně predikátu co do míry kritičnosti vysloveného názoru. Negace umístěná na epistemickém slovese s sebou zpravidla nese nižší stupeň kritičnosti. V jednotkách případů byl doložen i význam vymezení se proti opačnému názoru moderátora. Tento druh kontextové synonymie je vázán na užití záporu, popření vyššího stupně připouští platnost stupňů nižších, nikoli nutně naopak. V rámci jazykových her je možné zdůrazňovat vyšší stupeň přesvědčení popřením nižšího, v interakci tak vzniká napětí.

Synonymické dvojice mohou být složeny i z lexikálních výrazů různého stupně přesvědčení napříč kategoriemi. Vzniká tak kontextové synonymum *já nevím* ve významu *asi* obvykle ve spojení s číselným údajem.

Distribuce sémanticky ekvivalentních výrazů *možná/možná že/je možné, že* odlišuje potenciál k vyjádření totální nebo parciální modality. Jejich četnost v analyzovaných komunikátech je poměrně nízká. Verbonominální přísudek *je možné že*, byl v celém korpusu doložen pouze třikrát. Částice *možná, že* ve spojení s predikátem nebo jeho elipsou byla doložena v 6 případech. Nízkou frekvenci výskytu bychom mohli vykládat na základě jazykové ekonomie, vzhledem k tomu, že *možná* vyjadřuje padesátiprocentní pravděpodobnost, dávají mluvčí přednost vyjadřování implicitnímu, gramatickému. Padesátiprocentní pravděpodobnost vyjadřuje například alternativní poměr mezi větami nebo syntagmaty. Ve všech doložených kontextech má výraz *možná* jako exponent částečné i úplné modality kontextovou platnost přidané hodnoty, mluvčí vyjadřují *přípustku* (*je sice možné, že x, ale přesto y*).

V autentické komunikaci se využívají i neharmonická spojení epistemických prostředků slovesných i neslovesných. Vzhledem k tomu, že neharmonické kombinace obsahují vnitřní rozpor, nejedná se o primární způsob užití epistemických prostředků. Uvedené kombinace jsou proto v textech nápadné, nikoli však časté. Příkladem je spojení *asi určitě*, nebo *myslím, že vím*.

Epistemické *určitě* se vyskytuje v různých kombinacích. Jedná se například o frázi *určitě, že* ve významu jistotním nikoliv bližší determinaci slovesa *vědět*. Vzhledem k výsledkům soudobého průzkumu lze předpokládat, že se jedná o jev okrajový založený na vyjadřování nářečním, tedy teritoriálně omezeném či přímo o vliv ruštiny nebo obecněji východoslovanských jazyků. V současném mluveném korpusu není tato konkrétní fráze v citované podobě doložena.⁴

Nalezené doklady se omezují na ujišťující částici souhlasu, jež může být rozšířena do podoby *že jo*, *že ano*, případně spolu se zápořem v předchozí výpovědi *že ne*. Přitakávací význam této epistemické formy může zakládat kontext pro popření či potvrzení míry jistoty, zakládá tedy kontext pro další explicitní epistemické výrazy. Tato fráze však není doložena ve významu *jistě že P*, jež je v současné mluvené češtině rozšířen. V ojedinělých případech výskytu této fráze ji lze interpretovat jako aktuální elipsu slovesa mluvení. Tato struktura slouží k potlačení role obecného adresáta projevu, jenž je v komunikačním kontextu třetí osobou. Elipsa může zasahovat tvar indikativu nebo imperativu, jež slouží jako zpřítomnění adresáta v komunikaci.

Kromě čistě modálních lexikálních prostředků s jedinou funkcí vyjádření epistemické modality využívá čeština i prostředky, jejichž funkční spektrum je širší. V některých případech se jedná o izolované prostředky či jejich třídy, jindy jde o celé kategorie. K prostředkům s více významy a funkcemi patří kromě modálních sloves *moci* a *mušet*⁵ sloveso *mít*. Z neslovesných prostředků byly doloženy výrazy *třeba* (ve smyslu *možná*).

Příkladem polyfunkční kategorie je optativnost, jak ji chápe například Karlík (1980), jíž se epistemická modalita váže k oblasti postojů mluvčího a postojové modality. Upozorňuje na vnitřní diferenciaci optativnosti emocionální a neemocionální. Explicitní optativnost vyjadřují predikátory, ostatní signály tradičně pojímaných přacích vět jsou považovány za implicitní snad i pro etymologickou neprůhlednost výrazů *ať*, *kéž*, *necht'*. Nedílnou součástí

⁴ V korpusu nebyla doložena ani kombinace *jistě* (,) *že*. Je možné, že j její užití typické pro polemický kontext.

⁵ Obě uvedená slovesa mají navíc i frazeologizované významy. V korpusu bylo doloženo např. *mocť za něco* ve smyslu *být zodpovědný za něco*.

optativního postoje je rozpor mezi přítomností vůle na straně jedné, a absencí schopnosti k uskutečnění děje na straně druhé. Proto lze optativní postoje považovat za v podstatě emocionálně hodnotící, neboť mluvčí do svých přání a preferencí promítají postoj k žádoucí situaci. Případné změny situace aktuální označují explicitně či implicitně za vítané, nevítané, žádoucí a podobně.

Karlík uvádí čtyři hodnoty optativnosti vázané na emocionální postoj, patří k nim touha, lítost, obava a zlost. Všechny kategorie spojuje s jistotní modalitou právě podkladová nejistota o realizaci děje.

Z hlediska kapacity k realizaci děje můžeme mluvit o hierarchii výrazových prostředků odrážející perlokuční sílu výpovědi mluvčího. Vzniká tedy škála výrazových prostředků založených na slovesných konstrukcích s jednotlivými částicemi *už aby byl/už at' je/snad už bude/snad už je*. Konkurence morfologických forem slovesa vyjadřuje rozdílnou míru schopnosti adresáta svým konáním přímo změnit stav světa nebo k jeho změně přispět. Komunikační funkce přání a obavy jsou distribuovány s ohledem na situační kontext, zejména na vnější podmínky komunikace. Jejich formálním vyjádřením se může stát nejčastěji protiklad negace a afirmace. V komunikačních kontextech lze tento protiklad sekundárně využívat k usměrnění dalšího průběhu interakce. Mluvčí volí mezi formálním vyjádřením přání a obavy také s ohledem na své postavení v hierarchii komunikantů a s ohledem na zachování tváří komunikačních partnerů. Obecně platí harmonie afirmativních či negativních replik podobně jako u presumptivních otázek jež popisuje Skladba češtiny. Jak vyplývá z analýzy korpusu, výraz *snad* je zastoupen spíše okrajově. Většina výskytů naplňuje funkci vyjádření preference mluvčího vztahující se k uskutečnění děje, jehož konatelem je osoba od mluvčího odlišná. Ve sporných případech se může snad přiklánět k *asi*, ve významu nejistoty bez uvedení preference.⁶ Všechny uvedené výjimky spojuje vyjádření naděje mluvčího, že poskytované informace jsou pravdivé a úplné.

Kombinace epistemických prostředků užívané v autentických dialozích jsou podrobně popsány v příslušných dílčích analýzách.

⁶ Viz transkript 1; transkript 8, transkript 14.

Literatura

BURÁŇOVÁ, Eva. Vztah mezi pravděpodobností, dispoziční a záměrovou modalitou. *Slovo a slovesnost*. 1979, **40** (2), 98–101. ISSN 0037-7031. ČEJKA, Mirek. Adverbia jako postojové propoziční komentory typ opravdu. *Slovo a slovesnost*. 1979, **40** (3), 214–217. ISSN 0037-7031.

ČEJKA, Mirek. Postavení jistotní modality ve struktuře výpovědi. In: *Otázky slovanské syntaxe. IV/2, Sborník sympozia Aktualizační (pragmatické) složky výpovědi v slovanských jazycích*, Brno 6.–9. září 1976 Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1980. 53–62.

ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. Intertextualita a její podíl na vyjednávání pozic účastníků talkshow. *Slovo a slovesnost*. 2012, **73** (4), 263–284. ISSN 0037-7031.

ČMEJRKOVÁ, Světlá, et al., 2011. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Academia. ISBN 978-80-200-1970-7.

ČMEJRKOVÁ, Světlá. 2007. Výraz myslím v psaném a mluveném textu. In: *Gramatika a korpus 2007*. sborník příspěvků ze stejnojmenné konference, 25.–27. 9. 2007, Liblice Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1634-8.

DANEŠ, František et al. 1981. *Větné vzorce v češtině*. Praha: Academia.

DANIELOVÁ, Kateřina. *Prostředky jistotní modality používané při vyjadřování vlastního názoru*. Olomouc: 2011. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra bohemistiky. Vedoucí práce Jindřiška SVOBODOVÁ.

DE HAAN, Ferdinand. 2004. Typological approaches to modality In: FRAWLEY (ed.) *Modality*. Berlin: Mouton de Gruyter.

DENDALE, Patrick, TASMOWSKI, Liliane. Introduction: Evidentiality and related notions. *Journal of pragmatics*, 2001, **33** (3), 339–348.

DIK, Simon, C. 1997. *Theory of functional grammar: The structure of clause Part I*. Walter de Gruyter. ISBN 9783110154047.

FALLER, Martina. Evidentiality and epistemic modality at the semantic pragmatic interface. [online]. s. 1–32 [citováno 15.8. 2013] dostupné z: [www:
http://web.eecs.umich.edu/~rthomaso/lpw06/fallerpa_per.pdf](http://web.eecs.umich.edu/~rthomaso/lpw06/fallerpa_per.pdf).

GETTIER, Edmund L. Is Justified True Belief Knowledge?. *Analysis*, 1963, **23** (6), 121–123.
<https://doi.org/10.1093/analys/23.6.121>.

GREPL, Miroslav, Petr KARLÍK. 1988. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia.
ISBN 80-7198-281-4.

GRICE, H. P. Logic and Conversation. In: P. COLE a J. L. MORGAN, eds *Syntax and Semantics*, 1975, **3**, Speech Acts. 41–58.

HACQUARD, Valentine, WELLWOOD, Alexis. Embedding epistemic modals in English: A corpus-based study. *Semantics & Pragmatics*. 2012, **5**, s. 1–29.

HAJIČOVÁ, Eva. 2017. *Syntax-semantics interface. First English edition*. Prague: Karolinum Press. ISBN 978-80-246-3714-3.

HANSEN, Bjorn. The German modal verb müssen and the Slavonic languages: The reconstruction of a success story. In: *ScandoSlavica Tomus*. 2000, **46**, s. 77–92.

HANSEN, Björn a Petr KARLÍK (eds.) 2005. *Modality in Slavonic Languages. New Perspectives*. München: Verlag Otto Sagner. ISBN 9783876909165 3876909163.

HIRSCHOVÁ, Milada. Performativnost a gramatické kategorie slovesa. *Slovo a slovesnost*. 2012, **73** (1), 3–12. ISSN 0037-7031.

HIRSCHOVÁ, Milada, Jindřiška SVOBODOVÁ. 2014. *Komunikační strategie v jednom typu mediálního diskursu: (televizní talkshow)*. Univerzita Palackého v Olomouci.
ISBN 978-80-244-4457-4.

HIRSCHOVÁ, Milada. Postoje mluvčího k propozičnímu obsahu v pohledu syntakticko-pragmatickém. *Didaktické studie*. 2016, **8** (1), 17–27.

HOFFMANNOVÁ, Jana. Nepřipravené mluvené projevy: neurčitost, vágnost, neřád, chaos. In: FALTÝNEK, Dan a Vít GVOŽDIAK, ed. *Tygramatika: soubor studií věnovaných prof. Janu Kořenskému k 75. narozeninám*. Praha: Dokořán, 2013. s. 212–229. ISBN 978-80-7363-544-2.

HOFFMANNOVÁ, Jana, HOMOLÁČ, Jiří, a MRÁZKOVÁ, Kamila, eds. *Syntax mluvené češtiny*. Praha: Academia, 2019. ISBN 978-80-200-2961-4.

HUEMER, Michael. Epistemic possibility. *Synthese*. 2007, **156** (1), 119–142.

- IVANOVÁ, Martina. Modálne relátory ako modifikátory ilokučnej sily výpovede. In: *Aspektuálnosť a modálnosť v slovenčine*. Ed. M. Ivanová. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2009, 232–249. ISBN 978-80-555-0052-2.
- IVANOVÁ, Martina. Epistemické funkcie evidenčných operátorov v slovenčine. In: Ološtiak, M. a kol. eds. *Vidy jazyka a jazykovedy*, 2011, 145–154. ISBN 978-80-55503417.
- JONES, Ward. E. Explaining our beliefs: Non-epistemic believing and doxastic instability. *Philosophical studies*. 2002, **111**, 217–349.
- KADERKA, Petr, SVOBODOVÁ, Zdena. Jak přepisovat audiovizuální záznam rozhovoru? Manuál pro přepisovatele televizních diskusních pořadů. *Jazykovědné aktuality*. 2006, **43** (3–4), 18–51.
- KARLÍK, Petr, et al. 2002. *Encyklopedický slovník češtiny*. Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-484-X.
- KARLÍK, Petr. Morfologický a syntaktický modus. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity Studia minora facultatis philosophicae universitatis brunensis*. 1981, **30** (A29), 59–71.
- KARLÍK, Petr. K problematice optativnosti. In: *Otázky slovanské syntaxe IV/2*. 1. vyd. Brno: UJEP, 1980. s. 49–52.
- KOMÁREK, Miroslav. *Příspěvky k české morfologii*. Druhé rozšířené vydání, (1. vyd. v Periplu). V Olomouci: Periplum, 2006. ISBN 80-86624-27-7.
- KOPEČNÝ, František. 1962. *Základy české skladby*. Státní pedagogické nakladatelství.
- KOŘENSKÝ, Jan et al. 1990. *Komplexní analýza komunikačního procesu a textu*. České Budějovice: Pedagogická fakulta.
- KOSTA, Peter. 2013. How can I lie, if I am telling the truth? In: TIELEMANN, Nadine a Peter KOSTA, eds. *Approaches to Slavic Interaction*. John Benjamins. ISBN 9789027210371.
- KRATZER, Angelika. 1981. The notional category of modality. In: Hans-Jürgen Eikmeyer, Hannes Reiser. *Words, worlds and contexts*. Walter de Gruyter.
- LAZARD, Gilbert. On the grammaticalization of evidentiality. *Journal of Pragmatics*. 2001, **33** (3), 359–367.

- LEECH, Geoffrey Neil. 2004. *Meaning and the English verb*. 3rd ed. Harlow: Pearson. ISBN 0582784573.
- LEWIS, David. Scorekeeping in a language game. *Journal of philosophical logic*. 1979, **8** (1), 339–359.
- LYONS, John. 1977. *Semantics 2*. Cambridge University Press.
- MAC FARLANE, John. Epistemic modals are assessment sensitive. verze 9. 5. 2008. Dostupné z: <https://johnmacfarlane.net/epistmod.pdf>.
- MARTINKOVÁ, Michaela, Markéta JANEBOVÁ. What English translation equivalents can reveal about the Czech “modal” particle *prý*: a cross-register study. In: *Contrastive analysis of discourse-pragmatic aspects of linguistic genres*. Springer, 2017. 63–90. ISBN 978-3-319-54556-1.
- NUYTS, Jan. Epistemic modal adverbs and adjectives and the layered representation of conceptual and linguistic structure. *Linguistics*. 1993, **31** (5), 933–970.
- NUYTS, Jan. Subjectivity as an evidential dimension in epistemic modal expressions. *Journal of pragmatics*. 2001, **33** (3), 383–400.
- PALMER, Frank Robert. 2001. *Mood and Modality*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0521804795.
- PAPAFRAGOU, Anna. Epistemic modality and truth conditions. *Lingua*. 2006, **116**, 1688–1702.
- PAPAFRAGOU, Anna. Inference and word meaning: The case of modal auxiliaries. *Lingua*. 1998, **105**, 1–47.
- PLUNGIAN, Vladimir A. The place of evidentiality within the universal grammatical space. *Journal of pragmatics*. 2001, **33** (3), 349–357.
- QUINE, Willard Van Orman. Relativism and absolutism. *The Monist*, 1984, **67** (3), 293–296.
- RINAS, Karsten. Tři „nové“ modifikační částice v češtině schválně normálně a jako. *Slovo a slovesnost*. 2013, **74** (3), 163–177. ISSN 0037-7031.
- SORENSEN, Roy. Sharp edges from hedges: Fatalism, vagueness and epistemic possibility. *Philosophical studies*. 2006, **131**, 607–626.

ŠIMÍK, Radek. Epistemic indefinites under epistemic modals in Czech. Slavic grammar from a formal perspective. The 10th Anniversary FDSL Conference, Leipzig, 2013.

ŠTÍCHA, František, et al. 2013. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Academia. ISBN 978-80-200-2205-9.

TIMBERG, Bernard, M. a Robert J. ERLER. 2002. *Television Talk: a History of the TV Talkshow*. University of Texas Press, Austin. ISBN 978-0-292-78176-4.

VAN BOGAERT, Julie. A constructional taxonomy of I think and related expressions: accounting for the variability of complement-taking mental predicates. *English Language and Linguistics*. 2010, **14**, 399–427. ISSN 1469-4379.

Vokabulár webový [on-line]. Verze 0.4.2. [citováno ze dne 8. 8. 2013]. Oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Dostupný z: <<http://vokabular.ujc.cas.cz>>.

WEATHERSON, Brian, EGAN, Andy, eds. 2011. *Epistemic modality*. Oxford University Press. ISBN 978-019-959158-9.

ZIKÁNOVÁ, Šárka, et al. 2015. *Discourse and coherence: from the sentence structure to relations in text*. [Prague]: Ústav formální a aplikované lingvistiky. ISBN 978-80-904571-8-8.

ŽAŽA, Stanislav. K úloze tzv. větných adverbíí při vyjadřování postoje mluvčího k propozičnímu obsahu. *Slovo a slovesnost*. 1979, **40** (2), 135–138. ISSN 0037-7031.

Publikace autora

Jistotní modalita v mediálních dialozích vyjadřujících vlastní názor mluvčího

Rara avis IX,38-50, Rok: 2012. RIV/61989592:15210/12:33142702

PŘÍSPĚVEK VE SBORNÍKU

PRAGMATIKA A MODALITA

Rok: 2012. (Přednáška)

On-line chatting with people of public importance

Rok: 2012. (Přednáška)

Jakou příležitost, komu a jak nabízí přímý prodej?

Rok: 2012. (Přednáška)

The style of news in on-line journalism

Rok: 2013. (Poster)

Vliv moderátorské profese na mediální interakci

Rok: 2013. (Přednáška)

Metonymy. The role of domains in the interpretation of metaphors and metonymies.

Cognitive Linguistics: Basic Readings,269–302,

Rok: 2013. PŘEKLAD (Překlad článku)

Frame semantics

Cognitive Linguistics: Basic Readings,373-401,

Rok: 2014. (Překlad článku)

Stylistická analýza napříč diskurzy

Svobodová Jindřiška; Danielová Kateřina

Rok: 2014.(Učebnice, skripta)

Texty reportérských živých vstupů z hlediska objektivit

Bohemica Olomucensia, 2013,4,298–308,

Rok: 2013. RIV/61989592:15210/13:33149912 Časopis – ostatní

Interdisciplinary cooperation: methods of functional stylistics and normative theory of mass media Jílek Viktor; Bednaříková Božena; Danielová Kateřina Rok: 2014. (Přednáška)

XVI. Mezinárodní setkání mladých lingvistů 2015

Lžičarová Jitka; Danielová Kateřina

Rok: 2015. RIV/61989592:15210/15:33156386 (Uspořádání workshopu)

Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství Jílek Viktor; Bednaříková Božena; Jaroňová Magdaléna; Danielová Kateřina; Pitnerová Monika; Svobodová Jindřiška; Schneiderová Soňa

Rok: 2015. RIV/61989592:15210/15:33157466

Language means breaking the norm of media news

Bednaříková Božena; Jílek Viktor; Pitnerová Monika; Danielová Kateřina; Jaroňová Magdaléna; Bergerová Lucie

Rok: 2017. (Kniha s autory)

Komunikace a její úskalí na hraničních rovinách fonetiky a syntaxe

Kopečková Michaela; Danielová Kateřina

Rok: 2016. RIV/61989592:15210/16:33162694 (Uspořádání workshopu)

Czech it UP! C1

Hradilová Darina; Bednaříková Božena; Svobodová Jindřiška; Mášová Jana; Čermák Michal; Dosoudilová Markéta; Danielová Kateřina

Rok: 2019. (Učebnice, skripta)